

Kijk in mijn wijk Methodeanalyse op inhoudelijke en didactische aspecten van burgerschapsvorming

DEEL I. ALGEMENE GEGEVENS

Titel Kijk in mijn wijk (deze methode is niet meer leverbaar)
Uitgever Kwintessens Uitgevers
Jaar van uitgave 2011
Korte omschrijving Methode burgerschapsvorming voor de hele basisschool. Voor kinderen op de basisschool speelt de leefomgeving een belangrijke rol, het is hun basis, daar wonen zij, gaan zij naar school, doen zij met hun ouders boodschappen en hebben zij vriendjes en vriendinnetjes. Het lespakket breidt zich uit zoals het bewustzijn van de leefomgeving zich uitbreidt. De methode bestaat uit een map met vier katernen verdeeld over vier bouwen (groepen 1 & 2; 3 & 4; 5 & 6 en 7 & 8). Naast deze katernen beschikt de methode over een website Kijk in mijn wijk .
Geanalyseerde onderdelen De vier katernen en de website.
Uitgangspunten en doelstellingen van de methode: "Het doel van het materiaal is om de leerlingen zich bewust te laten worden van hun eigen leefomgeving, de wereld en de mensen om hen heen. Zij ontwikkelen stap voor stap kennis en vaardigheden die dit bewustzijn verhogen." Het materiaal heeft een thematisch-concentrische opbouw en biedt zes onderwerpen die steeds terugkomen: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wie wonen er in mijn omgeving? ○ Wat is er te zien en te doen in mijn omgeving? ○ Het milieu: hoe schoon is mijn wijk? ○ Veiligheid: hoe veilig is mijn wijk? ○ Nieuws uit mijn wijk. ○ Prettig samenleven, begint bij jezelf.
Korte beschrijving van visie op burgerschapsvorming indien aangegeven in de methode: "Burgerschapsvorming is gericht op actieve participatie van leerlingen, op leren van ervaringen, op dialoog, coöperatie en reflectie. Dat vraagt andere werkvormen dan bij kennisoverdracht. Kijk op mijn wijk biedt op basis van verschillende werkvormen een stevige basis voor burgerschapsvorming voor het basisonderwijs. Dit lesmateriaal sluit aan op de kerndoelen voor het primair onderwijs 34 - 39: oriëntatie op jezelf en de wereld." De methode besteedt aandacht aan twee kernconcepten: participatie en identiteit. Het kernconcept democratie komt summier aan bod.

DEEL II: INHOUDELIJKE ASPECTEN

Democratie

Democratische rechtstaat
Rondom het hoofdthema democratische rechtstaat is gekeken naar de thema's <i>parlementaire democratie</i> , <i>landsbestuur</i> , <i>gemeentelijk bestuur</i> en <i>internationale samenwerking</i> . Deze vier thema's komen niet aan de orde.
Democratische basiswaarden
Wat betreft democratische basiswaarden is er geen aandacht voor de <i>vrijheid van meningsuiting</i> maar wel voor <i>gelijkwaardigheid</i> (discriminatie, verdraagzaamheid en het afwijzen van onverdraagzaamheid).
Rechten en plichten
Voor het hoofdthema rechten en plichten is er geen aandacht. Hierbij is gekeken naar onderwerpen rondom <i>wetten en verklaringen</i> en <i>kinderrechten</i> .

Participatie

Verantwoordelijkheid
<p>In relatie tot verantwoordelijkheid is er aandacht is voor <i>solidariteit</i>. Leerlingen zetten zich in voor het 'algemeen belang' zoals 'belangen van minderheden', 'opkomen voor (on)gelijkheid', 'opkomen voor (on)rechtvaardigheid', 'goede doelenorganisaties' en 'publieke acties'.</p> <p>Een voorbeeld van een 'publieke actie' staat in de katern 'Prettig samenleven, begint bij jezelf'. Klusjes gezocht' (groep 5 & 6). Leerlingen zetten hier een bedrijfje op dat voor de eigen buurt klusjes doet. Bewoners kunnen een opdracht neerleggen die dan door de leerlingen wordt uitgevoerd. De school kan ook samenwerken met organisaties in de wijk.</p>
Communicatie
<p>Binnen de katernen zijn er aanknopingspunten voor <i>vormen van communicatie</i> en <i>pesten</i>. Door informatiedragers (kranten etc.) met elkaar te vergelijken, krijgen leerlingen inzicht in 'positieve- en negatieve communicatie doelen'. Geen aandacht is er voor 'verbale- en non-verbale communicatie' en 'verschillende vormen van communiceren' (informereren, leren begrijpen, onderhandelen en overtuigen).</p> <p>Een voorbeeld van communicatie staat in de katern 'Nieuws uit mijn wijk, les 2 Is dit waar?' (groep 5 & 6): leerlingen weten het verschil tussen een roddelblad en een nieuwsblad. Verder kunnen leerlingen beoordelen of een artikel waar is of niet. Er is aandacht voor het onderwerp <i>pesten</i> en dan voornamelijk het verbaal pesten. Fysiek en digitaal pesten komen niet aan bod. Ook het onderscheid tussen plagen en pesten komt aan de orde.</p>
Participatie
<p>Onderwerpen binnen het thema <i>participatie in de samenleving</i> komen niet aan bod. Daarbij is gelet op de invalshoeken: 'inspraak en medezeggenschap', 'vormen van inspraak in de klas, op school, gemeente, wijk' en het 'publiek debat'.</p>

Identiteit

Wie ben ik?
<p>Vanuit wie ben ik is er in de methode aandacht voor <i>zelfbeeld, zelfwaardering en eigen achtergrond</i>, maar niet voor <i>identiteit</i>. Bij <i>zelfbeeld</i> gaat het vooral om 'persoonlijke kenmerken' en 'het verschil tussen zelfbeeld en imago'. Dit laatste komt aan bod in 'De mensen in mijn omgeving, les 2. Wat is jouw goede eigenschap?' (groep 5 & 6). Leerlingen weten wat een sociale eigenschap is. Ze kunnen goede eigenschappen van zichzelf en anderen benoemen en deze eigenschap inzetten in situaties met anderen. Welke eigenschappen zijn nodig als goede medeburger?</p> <p>Ook het onderwerp <i>zelfwaardering</i> komt aan bod. Bijvoorbeeld in de katern 'De mensen in mijn omgeving, les 3'. Wij zijn anders maar toch gelijk (groep 1 & 2) waarbij de uiterlijke kenmerken van leerlingen centraal staan.</p> <p>In het onderdeel <i>eigen achtergrond</i> staat de familie en de woonomgeving centraal. Dat blijkt uit de passage in de katern 'De mensen in mijn omgeving, les 2. Jij bent belangrijk' (groep 1 & 2). Leerlingen weten wie hun familie en vriendjes zijn en kunnen hun gevoel voor deze mensen herkennen en benoemen.</p> <p>Er is geen aandacht voor <i>identiteit</i>, daarbij is gekeken naar de volgende onderwerpen: 'nationaliteit', 'paspoort', 'vingerafdruk', 'DNA profiel' en 'privacy'.</p>
Geestelijke stromingen
<p>Wat betreft het hoofdthema geestelijke stromingen is gekeken naar <i>geloof & spiritualiteit</i> en <i>geestelijke stromingen</i>. De verschillende gebedshuizen (kerk, moskee, tempel en synagoge) komen aan bod. Leerlingen kunnen bijvoorbeeld (extra verdieping) een bezoek brengen aan een gebedshuis. De methode heeft geen aandacht voor de verschillende <i>geestelijke stromingen</i> (christendom, de islam, het Jodendom, het boeddhisme, het hindoeïsme of het humanisme).</p>
Multiculturele samenleving
<p>Rondom de multiculturele samenleving is gekeken naar de thema's: <i>diversiteit, etnische groepen in de samenleving</i> en <i>de nationale identiteit</i>. Het blijkt dat er alleen aandacht is voor <i>diversiteit</i>. In de katern 'De mensen in mijn omgeving, les 3. Cultuurcollage' (groep 5 & 6) kunnen leerlingen verschillende culturen herkennen en weten ze welke culturen er in hun klas en wijk voorkomen.</p> <p><i>Etnische groepen in de samenleving</i> met de onderwerpen: 'culturele gewoonten en gebruiken', 'culturele feesten' en 'uitingen van cultuur en religie in straatbeeld' komen niet aan bod</p> <p>Ook is er geen aandacht voor de <i>nationale identiteit</i>, waarbij gekeken is naar de onderwerpen: 'koningsdag', 'volkslied', '4/5 mei', 'monumenten' en 'nationale helden'.</p>

Respect voor diversiteit

Voor het hoofdthema **respect en diversiteit** zijn onderwerpen rondom *waarden en normen, ik en de ander, tolerantie en seksuele diversiteit* geanalyseerd. Het blijkt dat er voor al deze thema's aandacht is behalve voor *seksuele diversiteit*. *Waarden en normen* biedt veel aanknopingspunten en wordt vanuit verschillende invalshoeken benaderd. Een voorbeeld is een schoonmaakactie op het schoolplein in de katern 'Prettig samenleven, begint bij jezelf' (groep 1 & 2). Het thema *ik en de ander* biedt ook veel aanknopingspunten, zoals blijkt uit het voorbeeld in de katern 'De mensen in mijn omgeving, les 3. Een kijkje bij iemand anders' (groep 3 & 4). Leerlingen weten dat het bij anderen thuis anders is. Leerlingen kunnen zich aanpassen aan de situatie en gewoontes begrijpen en accepteren. Rondom het thema *tolerantie* is er veel aandacht voor de volgende onderwerpen: 'respect', 'vooordeel', 'stereotypen', 'uitsluiting' en 'discriminatie'. 'Seksuele identiteit', 'vrijheid om eigen seksuele identiteit te uiten' en 'respectvolle omgang met de seksuele identiteit van een ander' binnen het thema *seksuele diversiteit* komen niet aan bod.

DEEL III: DIDACTISCHE ASPECTEN

Geconstateerd kan worden dat er conform de visie van de ontwikkelaars veel aandacht is voor de didactische aspecten en minder voor de inhoudelijke aspecten.

Didactische aspecten als kritische meningsvorming, respectvol communiceren, respectvol samenwerken, verkennen van de eigen identiteit, kritische reflectie, belangenbehartiging, het hanteren van conflicten, verbetering van de leefbaarheid krijgen veel aandacht.

Op allerlei manieren verzamelen leerlingen informatie, bijvoorbeeld via kranten, (roddel)bladen, televisie, internet en via de website bij [Kijk in mijn wijk](#). Ook voor het lezen en volgen van media is veel aandacht. De leerlingen wordt gevraagd de gelezen teksten te beoordelen en een **eigen mening te vormen**. Daarbij gaat het om zaken dichtbij (de wijk, de schoolomgeving, discriminatie, pesten, enz.) maar ook over zaken veraf (onder andere de controverser arm en rijk op mondiaal niveau).

Leerlingen worden uitgenodigd tot **respectvolle communicatie**. Zo is er aandacht voor het delen van gevoelens en ervaringen, in woord en gebaar, en veel aandacht voor het zich verplaatsen in een ander en het aangaan van een dialoog.

Leerlingen worden door activiteiten uitgenodigd tot **respectvol samenwerken**. Zo is er veel aandacht voor samen spelen en samen werken, verschillen en overeenkomsten tussen mensen zien en waarderen en reflecteren op eigen gedrag en dat van anderen. Het zorgdragen voor een positief en veilig gespreksklimaat en goede samenwerkrelatie wordt niet letterlijk genoemd, maar indirect wordt er wel aan gewerkt

Er zijn veel activiteiten die gericht zijn op persoonlijke identificatie en **verkennen van de eigen identiteit** (voorkeuren, opvattingen, capaciteiten, mogelijkheden en beperkingen) en de leefwereld van leerlingen, maar aandacht voor persoonlijke verhalen is er niet.

Leerlingen worden door vele activiteiten uitgenodigd tot **kritische reflectie**, bijvoorbeeld door te reflecteren op hun eigen gedrag of op het gedrag van anderen, en te reflecteren op vormen van discriminatie in het dagelijks leven. Voor reflectie op de rol van mensen- en kinderrechten in het dagelijks leven is echter geen aandacht.

Het blijkt dat er geen activiteiten zijn die leerlingen uitnodigen tot **discussie**, daarbij is gelet op aspecten zoals argumenten formuleren en een eigen standpunt verdedigen in een discussie.

Er zijn een groot aantal activiteiten die leerlingen uitnodigen tot **belangenbehartiging**. Zo krijgen het opkomen voor anderen, het standpunt van een groep verwoorden, medestanders werven en onderhandelen veel aandacht.

Leerlingen werken veel samen, ook met personen en instanties buiten de school. Om hun ideeën bespreekbaar te kunnen maken, moeten ze in staat zijn het standpunt van de groep waarin ze samenwerken te verwoorden.

Om **conflicten** in de klas te kunnen **hanteren** zijn er veel uitnodigende activiteiten, zoals het benoemen en bespreekbaar maken van problemen. Leerlingen dragen daarvoor allerlei oplossingen aan en dragen zo bij aan een goed gespreksklimaat. Op schoolniveau helpen leerlingen conflicten op te lossen.

Leerlingen zijn actief betrokken bij de **besluitvorming**. Ze maken groepsafspraken en organiseren groepswerk. Er is echter geen aandacht voor het meedenken over de inrichting van het leren, het meebepalen van het schoolbeleid of schoolactiviteiten, noch op het gebied van de leerlingenraad.

Er zijn een groot aantal activiteiten die leerlingen uitnodigen tot het initiëren en organiseren van activiteiten gericht op de **verbetering van de leefbaarheid** in de klas, de school of de omgeving van de school.

De **buitenwereld** wordt via activiteiten betrokken bij het onderwijs. Er worden bezoeken aan instanties (gemeentehuis, diverse gebedshuizen, afvalbedrijf enz.) georganiseerd. Ook zijn er bezoeken van personen aan de school. Een monument of herdenkingsplaats wordt echter niet bezocht.

Bij veel activiteiten met betrekking tot het onderwijsaanbod worden ouders op de hoogte gesteld. De hulp van ouders wordt daarbij gewaardeerd.